

BESLUT

Datum

2011 -11- 30

Dnr

6337-11-30

Aktbil. 10

IFRÅGASATT BROTT MOT EFTERFORSKNINGSFÖRBUDET; NU NEDLÄGGNING AV FÖRUNDESRÖKNING

Justitiekanslerns beslut

Justitiekanslern lägger ned förundersökningen och vidtar inte någon åtgärd i övrigt i ärendet.

Ärendet

I en anmälan som överlämnades hit från Rikspolisstyrelsen gjordes gällande att polismästaren Jan-Olov Onshagen hade gjort sig skyldig till brott mot det s.k. efterforskningsförbudet genom att tillfråga polisinspektören Stefan Holgersson om det var han som hade lämnat en viss uppgift till massmedia.

Justitiekanslern beslutade den 30 september 2011 att inleda förundersökning beträffande misstanke om brott mot efterforskningsförbudet (3 kap. 4 och 5 §§ tryckfrihetsförordningen). Samtidigt uppdrog Justitiekanslern åt åklagare vid Riksenheten för polismål att verkställa förundersökningen och att redovisa resultatet hit.

Chefsåklagare Stefan Göransson har därefter genomfört vissa utredningsåtgärder och nu redovisat resultatet av utredningen hit. I utredningen ingår kopior på en inspelning av radioprogrammet Kaliber i Sveriges Radio P1 från den 2 juni 2011 och en inspelning av ett samtal mellan Jan-Olov Onshagen och Stefan Holgersson. Vidare har ett förhör hållits med Stefan Holgersson. Stefan Holgersson har också vid sidan av förhöret inkommit med yttranden i ärendet.

Av utredningen framgår bl.a. följande. Stefan Holgersson deltog öppet i radioprogrammet Kaliber 2011, där polisens arbetsmetoder kritiserades. I programmet deltog även en annan polisman öppet. Denne polisman uppgav bl.a. att "Vi fuskar med statistiken; vi utreder lättare brott i stället för svårare brott". Vidare uttalade sig andra poliser anonymt i programmet. Efter radiosändningen kallades Stefan Holgersson till ett möte med Jan-Olov Onshagen. Samtalet dem emellan spelades in av Stefan Holgersson. Vid samtalet, som pågick under ca en timme, diskuterades bl.a. statistik och polisens arbetssätt. Under samtalet hänvisade Jan-Olov Onshagen även till en notis i tidningen Expressen, där citatet "Vi fuskar med statistiken; vi

utreder lättare brott i stället för svårare brott” från radioprogrammet Kaliber återgavs. Jan-Olov Onshagen uppgav därefter att det påstods att det var Stefan Holgersson som hade gjort detta uttalande. Stefan Holgersson förklarade att så inte var fallet och att det framgick av radioprogrammet vem som hade sagt så.

Justitiekanslerns bedömning

Det står enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen (TF) respektive 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) var och en fritt att, med vissa undantag, meddela uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande i bl.a. tryckta skrifter och radioprogram (meddelarfrihet). Enligt 3 kap. 1 § TF respektive 2 kap. 1 § YGL har den som har lämnat en uppgift enligt 1 kap. 1 § tredje stycket TF eller 1 kap. 2 § YGL även en rätt att vara anonym.

Rätten till anonymitet skyddas bl.a. av bestämmelserna i 3 kap. 4 § TF respektive 2 kap. 4 § YGL. Enligt dessa bestämmelser får myndigheter och andra allmänna organ inte utan stöd i grundlagen efterforska vem som har lämnat ett publiceringsmeddelande (efterforskningsförbudet).

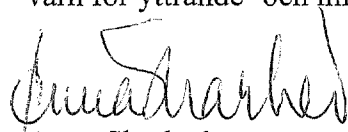
Meddelarskyddet består således av flera viktiga komponenter för att i informations- och yttrandefrihetens intresse skydda mediernas källor. Reglerna kompletteras numera av ett uttryckligt förbud i TF och YGL mot att ingripa mot någon för att han eller hon har brukat sin tryck- eller yttrandefrihet eller medverkat till ett sådant bruk, det. s.k. repressalieförbudet (3 kap. 4 § andra stycket och 3 kap. 5 § tredje stycket TF respektive 2 kap. 4 § tredje stycket och 2 kap. 5 § tredje stycket YGL). Något förenklat kan de nyssnämnda reglerna sammanfattas så att efterforskningsförbudet avser att skydda en källa som velat vara anonym, medan repressalieförbudet avser att ge skydd åt en uppgiftslämnare som valt att framträda öppet.

Stefan Holgersson uppträdde inte anonymt i radioprogrammet Kaliber. Det gjorde inte heller den polisman som hade lämnat de uppgifter avseende fusk med statistiken som Jan-Olov Onshagen hänvisade till under det inspelade samtalet med Stefan Holgersson. Vem som var källa till uppgiften framgick alltså direkt av radioprogrammet. Utredningen visar inte heller annat än att Jan-Olov Onshagen, som för egen del inte hade lyssnat på programmet, vid samtalet med Stefan Holgersson utgick från att denne hade lämnat sina synpunkter öppet och att han ville diskutera dessa synpunkter. Jan-Olov Onshagen kan därför inte anses ha efterforskat en anonym källa när han indirekt frågade om det var Stefan Holgersson som hade lämnat uppgiften om fusk med statistiken. Utredningen ger inte heller anledning anta att Jan-Olov Onshagen har brutit mot efterforskningsförbudet i något annat avseende. Förundersökningen beträffande detta brott ska därför läggas ned.

Det ska tilläggas att Stefan Holgersson även har uppgett att han har drabbats av repressalier på grund av sin medverkan i massmedia vid tidigare tillfällen. Vad som har kommit fram i detta ärende ger emellertid inte

anledning anta att det har förekommit någon straffbar överträdelse av det repressalieförbud som stadgas i såväl TF som YGL. Någon förundersökning avseende misstanke om brott mot repressalieförbudet ska därför inte inledas med anledning av de uppgifter som Stefan Holgersson har lämnat i denna del.

Även om det inte finns misstanke om något brott har Justitiekanslern möjlighet att, inom ramen för sin allmänna tillsynsverksamhet, inleda ett initiativärendet för att granska hur en myndighets agerande har förhållit sig till grundläggande principer på tryck- och yttrandefrihetens område. Stefan Holgerssons uppgifter om hur hans medverkan i massmedia har drabbat honom och vad som i övrigt har framkommit här ger dock inte tillräckligt underlag för att inleda en sådan granskning. Det finns ändå anledning att framhålla vikten av att den som företräder en myndighet eller ett annat allmänt organ särskilt beaktar meddelarfrihetens stora betydelse som ett värn för yttrande- och informationsfriheten i vårt samhälle.

Anna Skarhed

Peter Lindström

Exp. till:

Stefan Holgersson

Jan-Olov Onshagen

Riksenheten för polismål
Chefsåklagare Stefan Göransson
205 90 Malmö
(Dnr AM-163752-11)